

Una novel·la de les de traca i mocador

Joan Garrabou va morir el 2002 als setanta quatre anys i no va poder veure publicada la seva novel·la 'Confessió general' • L'obra es mereix tota mena d'elogis, sobretot pel tractament del llenguatge que fa l'autor • Joan Josep Isern

Narrativa

Confessió general

Joan Garrabou
Edicions Proa
Barcelona, 2006

Per què són bones les bones novel·les? ¿Quina felicitat conjunció de factors s'ha de produir perquè, en transitar per les seves pàgines, el lector senti com s'encén dintre seu aquella espurna que distingeix el que és excepcional del que és vulgar? ¿A quina màgica combinació de talent, oportunitat, força i ambició cal apel·lar perquè unes històries se'ns quedin clavades ben endins i unes altres, en canvi, llisquin damunt nostre sense deixar cap petja? ¿Què ho fa, que uns llibres se'ns enganxen fins a formar part dels nostres referents habituals i uns altres –acompanyats, sovint, de més fama– ens passen desapercebuts?

Un bon llibre és aquell que em genera un enorme desig de recomanar

Vet aquí una bateria de qüestions per a les quals molt em temo que no hi ha una resposta racional possible. Com en el jazz o en el flamenc més purs no hi ha ni ritmes, ni compassos, ni mesures convencionals. Les coses passen quan han de passar i perquè han de passar. Sense mètodes ni normes. Holden Caulfield, l'inoblidable protagonista d'*El vigilant en el camp de sègol*, deia que sabia que un llibre l'havia entusiasmat quan li feia venir

ganes de ser amic íntim de l'autor. Jo hi afegiria que un bon llibre és aquell que, a més a més, em genera un enorme desig de recomanar a tothom que passa pel meu costat.

Aquests dies he tingut la sort de llegir una novel·la que m'ha provocat unes quantes d'aquestes reaccions que acabo de descriure. Es titula *Confessió general*, l'ha publicat Edicions Proa i el seu autor, Joan Garrabou, no l'ha pogut veure publicada en vida, ja que va morir el 2002 a l'edat de setanta-quatre anys. Així doncs, dissortadament, no em serà possible conèixer en persona l'autor i val a dir que em sap greu, perquè pel que es dedueix del retrat biogràfic que Joaquim Maluquer Sostres li fa en el pròleg estem davant d'un home dotat amb una personalitat no gens convencional.

Sense sortir del mateix pròleg em trobo amb l'altra reacció que definia més amunt com a símptoma de trobar-nos davant d'un bon llibre: la que ens empeny a difondre la bona notícia a tothom. I no sóc jo sinó el mestre Joan Triadú qui ho manifesta: "L'obra em faria posar amb els dos braços enlaire demanant la seva publicació", diu Joaquim Maluquer que va respondre el prestigiós i veterà crític quan l'editor Isidor Cònsul l'hi va donar perquè llegís.

M'ha agradat molt *Confessió general*. Fins a l'extrem de considerar-la una de les quatre o cinc novel·les més importants publicades el 2006. Per moltes raons. Perquè és una obra que parteix d'uns nivells d'exigència i d'ambició poc usuals en les nostres lletres (uns nivells que, val a dir, en tot moment l'autor sap mantenir). I perquè parla d'un segment de la nostra

Una imatge de fa uns anys de Joan Garrabou. PROA

història molt poc transitada fins ara: el substrat social que a Catalunya va donar suport al carlisme i la seva posterior trasllat a les colònies de les Filipines. Això pel que fa als aspectes argumentals.

Però és que, a més a més, a *Confessió general* ens trobem amb un lèxic de gran volada i amb un llenguatge de registre culte, expressiu i alhora ric en capacitat comunicativa. El llibre té una estructura polièdrica que aplega registres tan variats com l'epistolari, el dietari, la crònica familiar i fins i tot la transcripció d'un parell de somnis –més aviat d'in-somnis– d'un dels protagonistes.

Una novel·la, en resum, de traca i mocador. Amb un argument d'empenta que ens arriba servit en la safata d'una llengua de Primera Divisió. Acabaré amb un exemple d'aquesta prosa

La prosa de Joan Garrabou arriba als nivells de la de Josep Pla i Jordi Sarsanedas

de Joan Garrabou que, posats a trobar-li referents d'excel·lència, la remeto als nivells assolits per Josep Pla o pel recentment desaparegut Jordi Sarsanedas. No cal anar gaire lluny, a la quarta pàgina de *Confessió general* ja ens trobem amb una magistral descripció del paisatge de la zona entre la Segarra, la Ribera de Sió i la Noguera: "Castells connaturals, previstos d'una matemàtica seguretat, monjoien el paisatge. Són signes normatius, sense els quals el país –la comarca– no fóra o potser en fóra un altre".

Allò que fa vàlida una novel·la

Joan Triadú

Confessió general és d'aquells llibres que van més enllà del gènere al qual pertanyen; és a dir, que el desborden i l'ultrapassen. Dins d'un ordre, això sí; més encara, amb una construcció rigorosa de punta a punta. Altrament, el treball de l'escriptor no arribaria a ser art. En aquest cas, l'art narratiu, però en el mateix nivell d'elaboració inspirada i acurada que el d'un músic o d'un pintor.

Joan Garrabou va demostrar, encara en plena joventut, que ja tenia una idea alta i madurada de la novel·la. Ho vaig escriure gairebé literalment en prologar el seu recull de novel·les breus *Els homicides*, publicat l'any 1981. Ara, l'aparició de

Confessió general culmina –i malauradament sense continuïtat possible–, l'obra d'un gran escriptor. Crec que no exagero. Així com *Els homicides* havien restat (el llibre vull dir) vint anys a l'armari fins que l'autor no se'n va desprendre, aquesta novel·la és l'obra d'una vida. Tot llegint i mentre tenia ben presents els dubtes que s'escampen o que els fets contribueixen a fer escampar sobre l'Estat actual i sobre l'esdevenidor de la nostra llengua comuna, em deia, a mi mateix: una llengua així no pot morir. És la llengua de tots i de tot. Que impressionant és que l'autor hagi pogut assumir la diversitat de les veus que

ens parlen. No cal que ho expliciti, perquè tothom pot entendre que hi ha llenguatge per a cada necessitat d'expressió. Un escriptor és gran quan reparteix la meravella del llenguatge parlat entre disposicions diverses i d'elles ve que ens puguem entendre i que ens sigui avinent saber l'essencial d'allò que diu el que, per escrit, ens parla. He esmentat l'essencial. No és gaire sovint que les novel·les toquin l'essencial. Per això Pere Calders deia que d'una part considerable de l'escrit de les novel·les, se'n podia prescindir, hi era de més. Oi que s'exigeix un mínim d'extensió als originals que es presenten als premis

de novel·la? Ell, el narrador eminent, en va escriure dues, segons el cànon, però tocant l'essencial a cada pàgina. Com a lector crític envers les novel·les en general –bé que m'hi distregui a estones sense adonar-me'n– m'he rendit davant o als peus de poques: les escrites amb tot el respecte per la llengua i per l'art d'escriure; les que exposen o exemplifiquen una forta idea del món i de la vida; les que a mesura que llegeixes et creixen pel seu compte al davant com un ésser vivent i, en suma, les novel·les que són capaces de fer extens l'essencial sense perdre intensitat: com ho demostra Joan Garrabou a *Confessió general*, és clar.